

Odstavec A

Multikulturalismus se po druhé světové válce stal jedním z vůdčích politických a filosofických názorových proudů euroamerického světa. Dále se rozvíjel se v 60. letech 20. století a postupně se rozdělil se do několika myšlenkových proudů – například pluralistický multikulturalismus, liberální nebo kritický multikulturalismus (blíže D. Moree, 2008. s. 18-20).

Termín multikulturalismus je používám v různých významových rovinách – je jím označována vědecká teorie, proces, stav společnosti nebo společenský cíl. Z hlediska multikulturní/interkulturní výchovy a vzdělávání je klíčové označení multikulturalismu jako společenského cíle (politické vize). V této významové rovině multikulturalismus rozumíme jako vědomému úsilí o vytvoření pluralitní společnosti, která zahrnuje množství odlišných sociokulturních skupin. Soužití těchto různorodých skupin má být založeno na principech rovnosti, tolerance, respektu, dialogu a konstruktivní spolupráce. Klíčovým nástrojem k naplnění tohoto cíle má být právě interkulturní výchova / vzdělávání.

Odstavec B

Často se setkáváme s termíny multikulturní / interkulturní výchova a multikulturní / interkulturní vzdělávání. Tyto termíny se víceméně volně zaměňují. Také v odborné pedagogické literatuře panuje značná terminologická nejednotnost a záleží na jednotlivých autorech, jak tyto termíny definují a chápou. Někteří autoři (Buriánek, 2002) oproti pojmu výchova upřednostňují pojem vzdělávání. Podle jejich pojetí zdůrazňuje výchova formování postojů a pěstování hodnot. V tomto smyslu můžeme výchovu chápat jako výchovu dobrých mravů. Oproti tomu pojem vzdělávání je chápán komplexněji – snaží se vybavit účastníky edukačního procesu celým systémem kompetencí – tudíž neformuje pouze postoje, ale zároveň vybavuje znalostmi, postoji a dovednostmi. V rámci našeho semináře budeme užívat termín interkulturní výchova. Výchovu zde chápeme v širším smyslu (zahrnuje jak rozvoj formování charakteru a sociálního jednání jedince, tak složku vzdělávací). Existují také pádné důvody, proč někteří z autorů preferují termín interkulturní před termínem multikulturní.

Odstavec C

Často se setkáváme s termíny multikulturní / interkulturní výchova a multikulturní / interkulturní vzdělávání. Tyto termíny se víceméně volně zaměňují. Existují však pádné důvody, proč někteří z autorů (Buriánek, 2002) upřednostňují používání výrazu interkulturní před výrazem multikulturní – lze zde vnímat významový posun. Předpona multi znamená více. Termín multikulturní tedy znamená pouze existenci několika kultur vedle sebe, ale neimplikuje vzájemné styky, kulturní výměny, spolupráci a dialog. Multikulturní může být každá společnost, v níž koexistují alespoň dvě sociokulturní skupiny, ale zároveň v ní může docházet k segregaci nebo diskriminaci. Oproti tomu termín interkulturní (lat. inter = mezi) zahrnuje vzájemnost, výměnu, dialog odlišných sociokulturních skupin. V interkulturní společnosti dochází k mezikulturnímu dialogu, ke spolupráci, ke vzájemnému obohacování jedněch druhými – odlišnými. Toto pojetí zdůrazňuje interkulturní střetávání a jeho důsledky. Je tudíž chápáno poněkud šířeji.

Odstavec D

Interkulturní výchova / vzdělávání je vnímáno jako jedna z možných cest k rozvoji pluralitní občanské společnosti. Umožňuje jedinci rozvíjet chápání a přijímání různorodosti jako pozitivního jevu a hodnotit rozdíly mezi lidmi z různých kultur jako přínosné. Odlišnost zde není chápána jako potenciální zdroj konfliktu, ale jako příležitost k vlastnímu obohacení. Interkulturní výchova a vzdělávání přispívají k vytváření respektujících vztahů mezi různými kulturami, aby bylo možno vyhnout se negativním událostem, ke kterým dochází v multikulturních společnostech (segregace, diskriminace). Obecným cílem interkulturní výchovy / vzdělávání je podporovat a upevňovat vzájemné vztahy mezi sociokulturními skupinami. Důležité je naučit se zacházet s odlišností a jinakostí, rozvíjet smysl pro toleranci. Uvědomit si, že setkání s odlišností přináší nové zkušenosti, pohledy – je třeba natrénovat pozitivní vnímání různorodosti, podporovat nestereotypní pohled na svět a naučit se chápat a respektovat i jinou kulturu než je ta vlastní (Buriánek, 2002). V kognitivní rovině jde o získávání informací o jednotlivých kulturách, skupinách a trénování kritického a pluralitního myšlení. V afektivní rovině je o zcitlivování jedinců vůči jinakosti a rozvíjen empatie. V behaviorální rovině je prostřednictvím interkulturního vzdělávání / výchovy usilováno o nácvik klíčových sociálních dovedností (komunikace, asertivita, rovné zacházení). Jde tedy o toto: poznávat – rozumět – respektovat.

Použitá literatura:

BURYÁNEK, Jan et al. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: projekt Varianty*. Praha: Člověk v tísni - společnost při České televizi, ©2002. 518, 84 s. ISBN 80-7106-614-1. Dostupné také z: <http://www.varianty.cz/cdrom>.

MOREE, Dana et al. *Než začneme s multikulturní výchovou: od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu*. Praha: Člověk v tísni, 2008. 110 s. ISBN 978-80-86961-61-3.